EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.5.2020
COM(2020) 523 final

Aanbeveling voor een

AANBEVELING VAN DE RAAD

over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Roemenië en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2020 van Roemenië

Aanbeveling voor een

AANBEVELING VAN DE RAAD

over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Roemenië en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2020 van Roemenië

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid[1], en met name artikel 9, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden[2], en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Op 17 december 2019 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse strategie voor duurzame groei en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2020 voor de coördinatie van het economisch beleid. Daarbij is terdege rekening gehouden met de op 17 november 2017 door het Europees Parlement, de Raad en de Commissie geproclameerde Europese pijler van sociale rechten. Op 17 december 2019 heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag aangenomen, waarin zij Roemenië heeft genoemd als een van de lidstaten die aan een diepgaande evaluatie zouden worden onderworpen.

(2) Op 26 februari 2020 is het landverslag 2020 voor Roemenië[3] gepubliceerd. Daarin werd de vooruitgang beoordeeld die Roemenië bij de uitvoering van de op 9 juli 2019

[1] PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.
[2] PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.
[3] SWD(2020) 522 final.

door de Raad vastgestelde landspecifieke aanbevelingen[4] heeft gemaakt, alsmede het gevolg dat is gegeven aan de aanbevelingen die in de jaren daarvoor werden vastgesteld, en de vooruitgang die Roemenië in de richting van zijn nationale Europa 2020-doelstellingen heeft geboekt. Het landverslag bevatte ook een op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 uitgevoerde diepgaande evaluatie, waarvan de uitkomsten eveneens op 26 februari 2020 zijn bekendgemaakt. Op basis van haar analyse concludeerde de Commissie dat Roemenië met macro-economische onevenwichtigheden wordt geconfronteerd. De kwetsbare punten houden met name verband met kostenconcurrentievermogen en de groter wordende tekorten op de lopende rekening tegen een achtergrond van expansief begrotingsbeleid en een onvoorspelbaar ondernemingsklimaat.

(3) Op 11 maart 2020 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie de uitbraak van COVID-19 officieel uitgeroepen tot een wereldwijde pandemie. Deze pandemie vormt een ernstige bedreiging voor de volksgezondheid en treft burgers, bedrijven en economieën. Zij zet de nationale gezondheidsstelsels onder zware druk, verstoort de mondiale toeleveringsketens, veroorzaakt volatiliteit op de financiële markten en sterke schommelingen in de consumentenvraag, en heeft negatieve gevolgen voor meerdere sectoren. Zij vormt een bedreiging voor de banen en het inkomen van mensen en voor ondernemingen. De pandemie heeft geleid tot een grote economische schok die nu al ernstige gevolgen heeft in de Europese Unie. Op 13 maart 2020 heeft de Commissie een mededeling goedgekeurd[5] waarin wordt opgeroepen tot een gecoördineerd economisch antwoord op de crisis waarbij alle actoren op nationaal en Unieniveau betrokken zijn.

(4) Meerdere lidstaten hebben een noodtoestand uitgeroepen of noodmaatregelen getroffen. Elke noodmaatregel moet strikt proportioneel, noodzakelijk en beperkt in de tijd zijn, en moet overeenstemmen met de Europese en internationale normen. Ze moeten onderworpen zijn aan democratisch toezicht en onafhankelijke rechterlijke controle.

(5) Op 20 maart 2020 heeft de Commissie een mededeling aangenomen over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact[6]. De clausule, die in artikel 5, lid 1, artikel 6, lid 3, artikel 9, lid 1, en artikel 10, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1466/97 en artikel 3, lid 5, en artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1467/97 is neergelegd, vergemakkelijkt de coördinatie van het begrotingsbeleid in tijden van ernstige economische neergang. In haar mededeling heeft de Commissie de Raad haar standpunt meegedeeld dat, gezien de verwachte ernstige economische neergang ten gevolge van de COVID-19-uitbraak, de huidige omstandigheden de activering van de clausule toelaten. Op 23 maart 2020 stemden de ministers van Financiën van de lidstaten in met de beoordeling van de Commissie. De activering van de algemene ontsnappingsclausule maakt het mogelijk tijdelijk af te wijken van het aanpassingstraject in de richting van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn, op voorwaarde dat daardoor de houdbaarheid van de begroting op middellange termijn niet in gevaar komt. Voor het correctieve deel kan de Raad, op aanbeveling van de Commissie, ook besluiten een herzien begrotingstraject vast te stellen. De algemene ontsnappingsclausule schorst de procedures van het stabiliteits- en groeipact niet. De clausule staat lidstaten toe af te wijken van de budgettaire verplichtingen die normaliter van toepassing zijn en stelt de Commissie en de Raad in

[4] PB C 301 van 5.9.2019, blz. 117.
[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

staat om de nodige maatregelen op het gebied van beleidscoördinatie binnen het kader van het pact te nemen.

(6) Er is voortdurende actie nodig om de verspreiding van de pandemie te beperken en te beheersen, om de veerkracht van de nationale gezondheidsstelsels te versterken, om de sociaal-economische gevolgen te verzachten door middel van ondersteunende maatregelen voor bedrijven en huishoudens en om te zorgen voor adequate gezondheids- en veiligheidsomstandigheden op de werkplek met het oog op de hervatting van de economische activiteit. De Unie moet ten volle gebruik maken van de verschillende instrumenten waarover zij beschikt om de lidstaten op deze gebieden te ondersteunen. Tegelijkertijd moeten de lidstaten en de Unie samenwerken om de maatregelen voor te bereiden die nodig zijn voor een terugkeer naar een normale werking van onze samenlevingen en economieën en naar duurzame groei, waarin zij onder meer de groene transitie en de digitale transformatie moeten integreren, net als de lessen die uit de crisis worden getrokken.

(7) De COVID-19-crisis toont aan hoe flexibel de eengemaakte markt zich kan aanpassen aan buitengewone omstandigheden. Om een vlotte en soepele overgang naar de herstelfase en het vrije verkeer van goederen, diensten en werknemers te waarborgen, moeten uitzonderlijke maatregelen die de werking van de eengemaakte markt belemmeren, worden geschrapt zodra zij niet langer onmisbaar zijn. De huidige crisis toont aan dat er behoefte is aan crisisparaatheidsplannen in de gezondheidssector, met inbegrip van met name verbeterde aankoopstrategieën, gediversifieerde toeleveringsketens en strategische reserves van essentiële goederen Dat zijn cruciale elementen voor de ontwikkeling van uitgebreidere crisisparaatheidsplannen.

(8) De wetgever van de Unie heeft de relevante wetgevingskaders al gewijzigd[7] om de lidstaten in staat te stellen alle ongebruikte middelen uit de Europese structuurfondsen en investeringsfondsen te mobiliseren, zodat zij de uitzonderlijke gevolgen van de COVID-19-pandemie kunnen aanpakken. Deze wijzigingen leiden tot meer flexibiliteit en vereenvoudigde en gestroomlijnde procedures. Om de druk op de kasstroom te verlichten kunnen lidstaten in het boekjaar 2020-2021 ook gebruikmaken van een medefinancieringspercentage van 100 % uit de begroting van de Unie. Roemenië wordt aangemoedigd ten volle gebruik te maken van deze mogelijkheden om de personen en sectoren die het meest door de uitdagingen worden getroffen, te helpen.

(9) De sociaal-economische gevolgen van de pandemie zullen waarschijnlijk ongelijk verdeeld zijn over de Roemeense regio's als gevolg van significante kloven op het gebied van investeringen en arbeidsproductiviteit en verschillende specialisatiepatronen. Dit brengt een aanzienlijk risico met zich mee dat de regionale verschillen binnen Roemenië toenemen, waardoor de reeds waargenomen trend van

---

[7] Verordening (EU) 2020/460 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013 en (EU) nr. 508/2014 wat betreft specifieke maatregelen om investeringen in de gezondheidszorgstelsels van de lidstaten en in andere sectoren van hun economieën vrij te maken als antwoord op de COVID-19-uitbraak (Investeringsinitiatief Coronavirusrespons) (PB L 99 van 31.3.2020, blz. 5) en Verordening (EU) 2020/558 van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013 en (EU) nr. 1303/2013 wat betreft specifieke maatregelen met het oog op uitzonderlijke flexibiliteit bij het gebruik van de Europese structuur- en investeringsfondsen naar aanleiding van de uitbraak van Covid- 19 (P L 130 van 24.4.2020, blz. 1).

een lichte vermindering van de verschillen tussen de hoofdstad en de rest van de regio's of tussen de stad en het platteland wordt omgebogen. De huidige situatie gaat ook gepaard met het gevaar dat het convergentieproces tussen de lidstaten tijdelijk uiteenvalt, hetgeen gerichte beleidsacties noodzakelijk maakt.

(10) Op 8 mei 2020 heeft Roemenië zijn nationaal hervormingsprogramma 2020 en op 14 mei 2020 zijn convergentieprogramma 2020 ingediend. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze tegelijkertijd geëvalueerd.

(11) Roemenië valt momenteel onder het correctieve deel van het stabiliteits- en groeipact.

(12) Op 3 april 2020 heeft de Raad besloten dat in Roemenië een buitensporig tekort bestond wegens niet-naleving van het tekortcriterium in 2019. Het besluit was gebaseerd op de geactualiseerde begrotingsdoelstellingen van de regering, waarin de gegevens over de uitvoering van de begroting voor het jaar tot dan toe tot uiting kwamen. Het uiteindelijke overheidstekort van 4,3% van het bbp in 2019 bevestigde de inbreuk. De breuk was het resultaat van een voortdurende opbouw van begrotingsonevenwichtigheden als gevolg van een expansief begrotingsbeleid sinds 2016, in een periode van sterke economische groei. Door systematische en herhaalde afwijkingen van de nationale begrotingsregels in die periode werden deze regels grotendeels ondoeltreffend. Bovendien had Roemenië herhaaldelijk geen effectieve actie ondernomen naar aanleiding van de aanbevelingen die de Raad in de context van de significante-afwijkingsprocedure aan het land had gedaan. Op 3 april 2020 heeft de Raad ook een aanbeveling gedaan om uiterlijk in 2022 een einde te maken aan het buitensporige overheidstekort in Roemenië.

(13) De houdbaarheid van de Roemeense overheidsfinanciën op lange termijn was al vóór de COVID-19-uitbraak in gevaar als gevolg van de hoge begrotingstekorten en de verwachte significante stijging van de kosten van de vergrijzing, met name de pensioenen. De ouderdomspensioenen zijn in september 2019 met 15% verhoogd en zullen op basis van een in de zomer van 2019 aangenomen pensioenwet in september 2020 met 40% stijgen en bovendien in september 2021 naar boven worden bijgesteld. De pensioenuitgaven zouden zo in de periode 2020 tot 2022 aanzienlijk stijgen. De risico's voor de budgettaire houdbaarheid worden verder vergroot door het effect van de COVID-19-pandemie op de economische activiteit en de begrotingsinspanning die nodig is om deze op te vangen. Door eerdere budgettaire beleidsbeslissingen beschikt over Roemenië kleine budgettaire buffers om de gevolgen van de COVID-19-uitbraak aan te pakken.

(14) In het convergentieprogramma 2020 wordt ervan uitgegaan dat het nominale overheidssaldo zal verslechteren van een tekort van 4,3% van het bbp in 2019 tot een tekort van 6,7% van het bbp in 2020, terwijl de schuldquote van de overheid naar verwachting zal toenemen van 35,2% in 2019 tot 40,9% in 2020. De macro-economische en budgettaire vooruitzichten worden beïnvloed door de grote onzekerheid als gevolg van de COVID-19-pandemie. Daarnaast liggen aan de begrotingsprognoses landspecifieke risico's ten grondslag, namelijk dat sommige ontvangstenposten niet in overeenstemming met de onderliggende macro-economische prognoses lijken te zijn geraamd, terwijl de matiging van sommige lopende uitgavenposten gebaseerd lijkt te zijn op budgettaire consolidatiemaatregelen die niet in het programma zijn gespecificeerd.

(15) Als reactie op de COVID-19-pandemie en als onderdeel van een gecoördineerde Unieaanpak heeft Roemenië begrotingsmaatregelen genomen om de capaciteit van zijn

gezondheidsstelsel te vergroten, de pandemie in te dammen en hulp te bieden aan de personen en de sectoren die in het bijzonder zijn getroffen. Volgens het convergentieprogramma 2020 bedroegen deze begrotingsmaatregelen 1,2 % van het bbp. De maatregelen hebben betrekking op een technischewerkloosheidsuitkering voor werknemers en soortgelijke uitkeringen voor andere categorieën werknemers, medische apparatuur en andere uitgaven om COVID-19 te helpen bestrijden en bonussen voor werknemers in de gezondheidssector die te maken hebben met patiënten die met COVID-19 zijn besmet. Bovendien heeft de regering maatregelen aangekondigd die weliswaar geen rechtstreekse gevolgen voor de begroting hebben, maar wel bijdragen tot de ondersteuning van de liquiditeit van het bedrijfsleven. Deze maatregelen omvatten belastinguitstel, versnelling van de btw-terugbetaling, leninggaranties voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), een tijdelijk uitstel van betaling van de termijnen van bankleningen voor huishoudens en kmo's en een uitstel van de betaling van de huur en de rekeningen van de nutsvoorzieningen voor kmo's. Over het geheel genomen zijn de door Roemeense regering genomen maatregelen in overeenstemming met de richtsnoeren in de mededeling van de Commissie over een gecoördineerde economische reactie op de COVID-19-uitbraak.

(16) Op basis van de voorjaarsprognoses 2020 van de Commissie zal het Roemeense overheidssaldo bij ongewijzigd beleid naar verwachting -9,2 % van het bbp in 2020 en -11,4 % van het bbp in 2021 bedragen. De Commissie verwacht dat de schuldquote van de overheid in 2020 46,2% van het bbp zal bedragen.

(17) Roemenië heeft op 16 maart 2020 de noodtoestand uitgeroepen. Vanaf 25 maart 2020 moesten alle scholen en winkels, met uitzondering van de winkels die producten voor eerste levensbehoeften verkopen, dicht en werden grensovergangsbeperkingen van kracht. Verkeer in de openbare ruimte was slechts in beperkte gevallen toegestaan, met strengere maatregelen voor personen boven de 65 jaar. Roemenië heeft ook een verbod op internationale reizen naar bepaalde landen ingevoerd en verschillende steden in strikte quarantaine geplaatst. Deze situatie heeft zijn tol geëist van de productiesector van de economie, aangezien de lockdownmaatregelen een zeer negatief effect hebben gehad op de economische activiteit. In de industriële sector hebben verschillende fabrikanten in maart hun productie stopgezet, met sterke overloopeffecten in sleutelsectoren, zoals de auto-industrie. Soortgelijke ontwikkelingen doen zich voor in de detailhandel en de horeca. Het geaggregeerde effect zal de economie in 2020 in een recessie duwen. De noodtoestand is geëindigd op 14 mei 2020 en Roemenië heeft aangekondigd dat het geleidelijk aan maatregelen voor het beëindigen van de lockdown zou implementeren. Vanaf 15 mei 2020 zijn maatregelen ingevoerd met betrekking tot de versoepeling van het verkeer binnen de steden, de gedeeltelijke heropening van de commerciële detailhandel en het verplichte gebruik van mondkapjes in openbare en commerciële ruimten, op het openbaar vervoer en op het werk. Sommige fabrikanten uit de autoindustrie zijn begin mei 2020 geleidelijk aan weer actief geworden. De regering bereidt verdere maatregelen voor om de economie weer op gang te brengen.

(18) De pandemie heeft het gezondheidsstelsel onder ongekende druk gezet. De crisis heeft een systeem getroffen dat wordt gekenmerkt door structurele zwakheden, zoals lage uitgaven en ongelijke toegang tot de gezondheidszorg. In dit verband is het verbeteren van de veerkracht van het gezondheidsstelsel en het vermogen ervan om schokken op te vangen een cruciale uitdaging. Als onderdeel van de onmiddellijke reactie kocht Roemenië kritieke medische producten en nam het aan COVID-19 gerelateerde medische kosten op in het minimumuitkeringspakket voor de niet-verzekerde.

Aanzienlijke tekorten aan gezondheidswerkers, inclusief huisartsen, evenals verouderde medische faciliteiten, gebrek aan medische producten, onvoldoende opleiding voor gezondheidswerkers en beperkte continuïteit en integratie tussen verschillende niveaus van zorg verzwakken de veerkracht van het gezondheidssysteem. De gerapporteerde onvervulde medische behoeften namen al voor de COVID-19-crisis toe en de toegang tot de gezondheidszorg is waarschijnlijk verslechterd. Door de pandemie zijn de regionale verschillen en de kloof in de dekking van de gezondheidszorg voor lage-inkomensgroepen en ouderen verder aan het licht gekomen. Op langere termijn zijn de vergrijzing en migratie uitdagingen die de duurzaamheid van het gezondheidsstelsel steeds meer onder druk zetten. In het licht van COVID-19 is het net zo belangrijk om structurele kwesties aan te pakken, waaronder de ontwikkeling van preventieve, ambulante en gemeenschapsgerichte zorg met doelgerichte overheidsmaatregelen. Er zullen langetermijninvesteringen nodig zijn om het Roemeense gezondheidsstelsel te versterken door gezondheidswerkers en apparatuur beschikbaar te stellen, technologisch en toegepast onderzoek te verbeteren en de dekking en toegankelijkheid van de gezondheidsdiensten voor alle burgers te verbeteren, ook in niet-stedelijke gebieden, onder meer door gebruik te maken van e-gezondheidsdiensten.

(19) De snelle economische groei van de afgelopen jaren heeft geleid tot een verbetering van de sociale omstandigheden. Het bruto besteedbaar inkomen van de huishoudens is in 2019 met 5,7 % gestegen. Het risico op armoede en sociale uitsluiting was met 31,2 % in 2019 een van de hoogste in de EU, maar daalt gestaag. De gevolgen van de pandemie voor de economie kunnen echter leiden tot een verslechtering van de sociale omstandigheden. Armoede en sociale uitsluiting, met inbegrip van kinderarmoede, armoede onder werkenden en inkomensverschillen zullen naar verwachting toenemen, waarbij kwetsbare groepen zoals niet-standaardarbeiders, zwartwerkers, zelfstandigen, Roma, mensen met een handicap, ouderen en daklozen tot de meest kwetsbare groepen behoren. De dekking en de adequaatheid van de sociale beschermingsmaatregelen en de doeltreffendheid van het belasting- en uitkeringsstelsel voor de herverdeling van het inkomen blijven beperkt. Kinderen in plattelandsgebieden en informele nederzettingen hebben slechts beperkte toegang tot onderwijs en zorg voor jonge kinderen van goede kwaliteit, adequate voeding, gezondheidszorg en huisvesting. Sociale overdrachten hebben een zeer beperkt effect op het terugdringen van de armoede en de sociale referentie-index die als basis voor de meeste sociale uitkeringen wordt gebruikt, is sinds 2008 niet meer geactualiseerd. De toereikendheid van de minimuminkomenssteun blijft een van de laagste in de EU. Hoewel de hervorming van het minimale inclusie-inkomen in 2016 is goedgekeurd, is deze verder uitgesteld tot 2021. De sociale en essentiële diensten blijven grotendeels ontoereikend, ook op gebieden als water en sanitaire voorzieningen, energie en huisvesting. Bovendien is de territoriale spreiding ongelijk en wordt deze gekenmerkt door significante verschillen tussen het platteland en de stad en tussen de regio's. Dit kan de capaciteit om de gevolgen van de pandemie tegen te gaan beperken. Het potentieel van de sociale economie om de sociale omstandigheden te verbeteren is nog steeds onontgonnen.

(20) In 2019 bleven de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt positief, maar de verschillen tussen regio's, plattelands- en stadsgebieden en sociaaleconomische groepen blijven bestaan. Er worden hoge niveaus van inactiviteit geregistreerd, met name voor vrouwen, jongeren, laaggeschoolden, mensen met een handicap en ouderen. In de context van de uitbraak van COVID-19 zullen de bestaande uitdagingen waarschijnlijk nog groter worden, samen met de snel toenemende werkloosheid en inactiviteit. Volgens de prognoses van de Commissie zal de werkloosheid naar verwachting stijgen

tot 6,5 % in 2020 en herstellen tot 5,4 % in 2021. Zwartwerk blijft een uitdaging en het negatieve effect ervan zou in de huidige context nog kunnen worden versterkt, wat de noodzaak onderstreept om de overgang naar witwerk te ondersteunen. Daarom zijn tijdige, op maat gemaakte diensten die inspelen op de behoeften van kwetsbare groepen en werknemers die door de crisis worden getroffen, van essentieel belang. Naast de onlangs geïnitieerde technischewerkloosheidsregeling zijn de ontwikkeling van de toegang tot arbeidstijdverkortingsregelingen, de bevordering van inkomensondersteunende maatregelen en flexibele arbeidsregelingen en telewerken voor de getroffen werknemers, met betrokkenheid van de sociale partners, van cruciaal belang om de veerkracht van de arbeidsmarkt op de korte en lange termijn te versterken.

(21) De aanhoudende discrepanties tussen de vraag naar en het aanbod van vaardigheden en de tekorten aan vaardigheden, die worden geschraagd door de demografische ontwikkelingen en de beperkte relevantie van onderwijs en opleiding voor de arbeidsmarkt, beperkten het economische groeipotentieel van Roemenië nog voor de pandemie. Het aandeel van de volwassenen die deelnemen aan leeractiviteiten is met 1,3 % in 2019 van de laagste in de EU. De lage deelname aan onderwijs en opvang voor jonge kinderen vergroot de ongelijkheid van kansen tussen de leerlingen. De kansengelijkheid, de inclusiviteit en de kwaliteit van het onderwijs blijven belangrijke uitdagingen en er zijn strategische hervormingen op dit gebied nodig. Roemenië heeft een hoog percentage voortijdige verlaters van onderwijs en opleiding (15,3 % in 2019) en jongeren die niet deelnemen aan onderwijs, arbeid of opleiding (14,7 %, een lichte stijging ten opzichte van 2018). Er is nog steeds geen geïntegreerd, landelijk mechanisme gericht op vroegtijdig schoolverlaten. De onderwijsresultaten, met name op het platteland en in economisch achtergestelde gebieden, verbeteren niet. De deelname aan het hoger onderwijs is laag en blijft onvoldoende afgestemd op de behoeften van de arbeidsmarkt. Het aantal afgestudeerden in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde blijft bijzonder laag. Roemenië scoort slecht op vele onderdelen van de index van de digitale economie en samenleving, met inbegrip van digitale overheidsdiensten, digitale vaardigheden van de totale bevolking en digitalisering van bedrijven. De digitale basisvaardigheden en de basissoftwarevaardigheden behoren tot de laagste in de EU. Als gevolg van inadequate digitale infrastructuur, leermiddelen en onvoldoende digitale vaardigheden vormt de door de COVID-19-uitbraak veroorzaakte verschuiving naar leren op afstand een uitdaging voor onderwijs- en opleidingsinstellingen, opvoeders en studenten, met name voor kansarme studenten en Roma.

(22) Als gevolg van de pandemie en de daaruit voortvloeiende lockdownmaatregelen zijn de toeleveringsketens in het hele land onderbroken en hebben bedrijven hun activiteiten moeten verminderen of zelfs moeten sluiten, en konden mensen niet meer werken. Bedrijven van elke omvang - met name kleine en middelgrote ondernemingen - worden sterk getroffen door de verstoring van de handel en de lockdown en worden geconfronteerd met liquiditeitsbeperkingen en faillissementsrisico's. De regering heeft een reeks maatregelen goedgekeurd die een combinatie vormen van op maat gesneden bijstand aan bedrijven en inkomensbescherming voor alle betrokken werknemers. Om te herstellen van de crisis zullen bijkomende middelen nodig zijn om bedrijven en huishoudens te blijven ondersteunen. De dienstensector zal bijzondere aandacht nodig hebben omdat deze het hardst wordt getroffen en sommige subsectoren naar verwachting langer zullen krimpen dan de industrie. De respons van de overheid omvat de invoering van een overheidsgarantieregeling (IMM Invest) met een budget van 15 miljard RON om overheidsgaranties te verstrekken voor kleine en middelgrote

ondernemingen die renteloze leningen aangaan voor de financiering van investeringen en de beschikking over werkkapitaal. Deze garanties zullen ook gunstig zijn voor banken, die goed gekapitaliseerd en liquide moeten blijven om de noodzakelijke kredietstroom naar huishoudens en bedrijven te waarborgen. Ook is het mogelijk dat door de tot nu toe vrij beperkte rol van de banken bij het verstrekken van kredieten aan bedrijven - met name aan innovatieve kleine en middelgrote ondernemingen - leninggaranties alleen niet voldoende zijn.

(23) Om het economisch herstel te bevorderen is het van belang dat rijpe openbare investeringsprojecten worden gefrontload en dat particuliere investeringen worden bevorderd, onder meer door middel van relevante hervormingen. Door de crisis is nog duidelijker geworden dat Roemenië een kritieke behoefte heeft om de openbare infrastructuurwerken op het gebied van bijvoorbeeld duurzaam vervoer, schone energie, ecologische en digitale diensteninfrastructuur nieuw leven in te blazen. Het stedelijk vervoer heeft te lijden onder slechte sectororganisatie en de geringe administratieve capaciteit van lokale aanbieders. Het afvalbeheersysteem wordt nog steeds gekenmerkt door een zeer geringe recycling van stedelijk afval en zeer hoge storttarieven. De uitvoering van het Nationaal Energie- en Klimaatplan zal investeringen om de productie en het gebruik van energie schoon te maken, alsook de reconversie van mono-industriële en koolstofintensieve regio's vereisen. De inspanningen voor de uitbreiding en modernisering van de drinkwater- en afvalwaterinfrastructuur moeten worden opgevoerd. Investeringen in het luchtmonitoringnetwerk zijn eveneens onontbeerlijk wegens ernstige structurele tekortkomingen. Er is ook behoefte aan modernisering en aan interoperabiliteit van alle digitale overheidsdiensten die leiden tot het delen van informatie, ook op sociaal gebied en op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg. Grote regionale verschillen en de lage productiviteit van sommige sectoren zijn schadelijk voor duurzame groei op lange termijn. Even belangrijk zijn investeringen om het concurrentievermogen van de economie te bevorderen door activiteiten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O), innovatieve kleine en middelgrote ondernemingen en integratie in de strategische waardeketens van de EU te ondersteunen. De investeringen in O&O door bedrijven blijven getemperd en beperkt tot een klein aantal subsectoren die sterk afhankelijk zijn van buitenlandse directe investeringen. De afnemende overheidsfinanciering van O&O heeft geleid tot een slechte wetenschappelijke en technologische kwaliteit en zwakke banden tussen de academische wereld en het bedrijfsleven. De programmering van het Fonds voor een rechtvaardige transitie voor de periode 2021-2027 zou Roemenië kunnen helpen bij het aanpakken van een aantal van de uitdagingen die de transitie naar een klimaatneutrale economie met zich meebrengt, met name in de gebieden die in bijlage D bij het landverslag worden behandeld[8]. Dit zou Roemenië in staat stellen om optimaal gebruik te maken van dat fonds.

(24) De hervorming van het openbaar bestuur stagneert. Er is geen effectief kader voor strategische en budgettaire planning, wat een domino-effect heeft op de strategische visie voor de ontwikkeling van het land op lange termijn, de prioritering van acties en de beleidscoördinatie op centraal en lokaal niveau. Het sectorale strategische kader is gefragmenteerd en overlapt soms, terwijl voor de maatregelen die binnen de sectoren moeten worden genomen, geen prioriteiten worden gesteld. De strategische managementfunctie van het secretariaat-generaal van de regering is nog steeds niet geconsolideerd. De grote versnippering van bevoegdheden en middelen blijft van

[8] SWD(2020) 522 final.

invloed op het aanbod van openbare diensten, met name op lokaal niveau en in arme gemeenschappen. De bureaucratie en de ontoereikende capaciteit om kwaliteitsdiensten, waaronder digitale, te leveren, hebben een negatieve invloed op burgers en bedrijven, met name tijdens de crisis. Omslachtige administratieve procedures voor het oprichten van een bedrijf en regelgevingseisen voor dienstverleners, ook in het kader van gereglementeerde beroepen, vormen een belemmering voor verdere marktontwikkeling. Versterkte samenwerking tussen de Roemeense markttoezichtautoriteiten en de douaneautoriteiten kan ertoe bijdragen de hoeveelheid niet-conforme producten die van buiten de Unie worden ingevoerd, te verminderen. Frequente reorganisaties en overmatig gebruik van tijdelijk beheer belemmeren de onafhankelijkheid van de administratie. De implementatie van corporate governance voor staatsbedrijven blijft een uitdaging.

(25) De voorspelbaarheid van de besluitvorming blijft een belangrijk punt. Voor de crisis werd het jaarplan van de regering slechts voor ongeveer een derde gerespecteerd. Het aantal aangenomen noodverordeningen bleef zeer hoog, waardoor er onzekerheid ontstond en investeringen waarschijnlijk werden belemmerd. Zo had GEO 114/2018 grote sociaaleconomische gevolgen voor verschillende sectoren, waaronder de financiële sector. Hoewel de bepalingen met negatieve gevolgen voor de banksector zijn teruggedraaid, blijven sommige maatregelen die de levensvatbaarheid op lange termijn van de pensioenfondsen van de tweede pijler kunnen beïnvloeden, nog steeds van kracht. De voorspelbaarheid en stabiliteit van de wetgeving inzake overheidsopdrachten blijven belangrijke uitdagingen. De efficiëntie van overheidsopdrachten blijft een probleem, net zoals de onomkeerbaarheid van bepaalde maatregelen, waaronder de stroomlijning van de controle vooraf. Er is weinig vooruitgang geboekt met de verbetering van de governance, de kwaliteit en het effectieve gebruik van de regelgevingseffectbeoordelingen. Er is geen institutioneel kader voor kwaliteitscontrole op overheidsniveau en de opties voor het instellen van een raad voor regelgevingseffectbeoordelingen worden nog steeds beoordeeld. De werking van de sociale dialoog blijft beperkt, met name op sectoraal niveau, terwijl een zinvolle en voortdurende betrokkenheid van de sociale partners essentieel is voor het welslagen van elke exit- en herstelstrategie in het licht van de huidige crisis. Het vastgestelde institutionele kader voor overleg wordt niet adequaat gebruikt als input voor het besluitvormingsproces en de sociale partners worden onvoldoende betrokken bij de opzet en uitvoering van de hervormingen. De besprekingen over de wijzigingen in de wetgeving inzake de sociale dialoog en de hervorming van de economische sectoren zijn tot stilstand gekomen. De follow-up van de aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie van april 2018 is nog steeds onzeker. Het ontbreken van een permanent objectief mechanisme voor de vaststelling van het minimumloon kan op het ondernemingsklimaat wegen.

(26) Terwijl de huidige aanbevelingen gericht zijn op het aanpakken van de sociaal-economische gevolgen van de pandemie en het bevorderen van het economisch herstel, hadden de landspecifieke aanbevelingen 2019 die de Raad op 9 juli 2019 heeft aangenomen, ook betrekking op hervormingen die essentieel zijn om uitdagingen op middellange tot lange termijn aan te pakken. Deze aanbevelingen zijn nog steeds relevant en zullen gedurende de jaarlijkse cyclus van het Europees semester gemonitord blijven worden. Dat geldt ook voor aanbevelingen betreffende investeringsgerelateerd economisch beleid. Met die aanbevelingen moet rekening worden gehouden bij de strategische programmering van de financiering van het cohesiebeleid na 2020, ook wat betreft de maatregelen ter verzachting van de huidige crisis en de exitstrategieën.

(27) Nadat de banksector de afgelopen jaren diverse malen in zwaar weer heeft verkeerd, is de druk op de banksector afgenomen, omdat verschillende maatregelen die in het verleden tot bezorgdheid hebben geleid, waaronder de bankenbelasting, begin 2020 zijn teruggedraaid. De banksector is de huidige COVID-19-crisis goed gekapitaliseerd en liquide ingegaan, terwijl het percentage niet-renderende leningen onder de 5% is gedaald. De maatregelen die de regering heeft genomen om huishoudens en bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen, te steunen, zijn ook belangrijk om de veerkracht van de banksector en het vermogen van de banken om schokken op te vangen, op peil te houden. Commerciële banken hebben ook maatregelen genomen om klanten te ondersteunen, zoals uitstel van betaling van de hoofdsom en de rente, verlenging van de kredietaflossing, waarborging van de liquiditeit bij geldautomaten en verlaging van de kosten voor online diensten. Op 20 maart 2020 heeft de Nationale Bank van Roemenië de monetaire beleidsrente verlaagd en aangekondigd dat zij op de secundaire markt overheidsobligaties in RON zou gaan kopen om een vlotte financiering van de reële economie en de overheidssector te waarborgen. Ondanks de genomen maatregelen, waaronder de prudentiële flexibiliteit van de toezichthouders, zal de kwaliteit van de activa de komende maanden waarschijnlijk verslechteren. In dit verband zal de handhaving van prudente kredietnormen en de prioritering van steun aan levensvatbare kredietnemers bijdragen tot het waarborgen van de kwaliteit van de activa in de banksector. Bovendien is het waarborgen van een stabiel en voorspelbaar regelgevingsklimaat voor banken een belangrijke basisvoorwaarde voor het behoud van hun actieve rol bij het verstrekken van krediet aan de economie en bij het ondersteunen van het economisch herstel.

(28) Significante wetswijzigingen en politieke druk op justitie in 2017, 2018 en in het grootste deel van 2019 hebben de efficiëntie, de kwaliteit en de onafhankelijkheid van justitie en haar vermogen om corruptie op hoog niveau te onderzoeken en te bestraffen, beïnvloed. Hoewel de regering momenteel maatregelen ter voorkoming en bestraffing van corruptie steunt en zich bereid heeft getoond enkele van de meest omstreden maatregelen terug te draaien, heeft Roemenië nog niet de nodige wetswijzigingen doorgevoerd. Deze punten worden in het oog gehouden in het kader van het mechanisme voor samenwerking en toetsing. De Commissie blijft de hervorming van justitie en de bestrijding van corruptie in Roemenië monitoren in het kader van dit mechanisme. Die aspecten komen derhalve niet aan bod in de landspecifieke aanbevelingen voor Roemenië, maar zijn wel relevant voor de ontwikkeling van een gunstig sociaal-economisch klimaat in het land.

(29) Het Europees semester biedt het kader voor de voortdurende coördinatie van het economisch en werkgelegenheidsbeleid in de Unie, dat kan bijdragen tot een duurzame economie. De lidstaten hebben in hun nationale hervormingsprogramma's 2020 de stand van zaken opgemaakt over de voortgang bij de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's). Door ervoor te zorgen dat de onderstaande aanbevelingen volledig worden uitgevoerd, zal Roemenië bijdragen aan de vooruitgang op weg naar de SDG's en aan de gemeenschappelijke inspanning om de duurzaamheid van het concurrentievermogen in de Unie te waarborgen.

(30) In de context van het Europees Semester 2020 heeft de Commissie een brede analyse van het economische beleid van Roemenië verricht. Die analyse is gepubliceerd in het landverslag 2020. Voorts heeft de Commissie zowel het convergentieprogramma 2020 als het nationale hervormingsprogramma 2020 doorgelicht en onderzocht in hoeverre gevolg is gegeven aan de aanbevelingen die in eerdere jaren tot Roemenië zijn gericht.

Daarbij heeft zij niet alleen gekeken naar de relevantie ervan voor een houdbaar begrotings- en sociaal-economisch beleid in Roemenië, maar is zij ook nagegaan of de Unieregels en -richtsnoeren in acht zijn genomen, gezien de noodzaak de algehele economische governance van de Unie te versterken door middel van een inbreng op Unieniveau in toekomstige nationale besluiten.

(31) In het licht van die beoordeling heeft de Raad het convergentieprogramma 2020 onderzocht en zijn advies daarover[9] is met name in de onderstaande aanbeveling 1 weergegeven.

(32) In het licht van de diepgaande evaluatie door de Commissie en van deze beoordeling heeft de Raad het nationale hervormingsprogramma 2020 en het convergentieprogramma 2020 onderzocht. In deze aanbevelingen wordt rekening gehouden met de noodzaak om de pandemie aan te pakken en het economisch herstel te bevorderen als een eerste noodzakelijke stap om een aanpassing van de onevenwichtigheden mogelijk te maken. Aanbevelingen die rechtstreeks betrekking hebben op de macro-economische onevenwichtigheden die de Commissie overeenkomstig artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 heeft vastgesteld, zijn weergegeven in aanbeveling 4,

BEVEELT AAN dat Roemenië in 2020 en 2021 de volgende actie onderneemt:

1. Het begrotingsbeleid voortzetten overeenkomstig de aanbeveling van de Raad van 3 april 2020[10], en tegelijkertijd alle nodige maatregelen nemen om de pandemie effectief aan te pakken, de economie te ondersteunen en het daaruit voortvloeiende herstel te ondersteunen. De uitvoering vermijden van permanente maatregelen die de houdbaarheid van de begroting in gevaar zouden brengen. De veerkracht van het gezondheidsstelsel versterken, ook op het gebied van gezondheidswerkers en medische producten, en de toegang tot gezondheidsdiensten verbeteren.

2. Voor adequate inkomensvervanging zorgen en de sociale beschermingsmaatregelen en de toegang tot essentiële diensten uitbreiden voor iedereen. De gevolgen van de crisis voor de werkgelegenheid beperken door de ontwikkeling van flexibele arbeidsregelingen en activeringsmaatregelen. De vaardigheden en het digitale leren versterken en voor gelijke toegang tot onderwijs zorgen.

3. Voor liquiditeitssteun aan de economie zorgen ten behoeve van bedrijven en huishoudens, met name kleine en middelgrote ondernemingen en zelfstandigen. Mature publieke investeringsprojecten vervroegen en private investeringen aanmoedigen om het economisch herstel te bevorderen. De investeringen richten op de groene en digitale transitie, met name op duurzaam vervoer, digitale diensteninfrastructuur, schone en efficiënte productie en gebruik van energie- en milieu-infrastructuur, ook in de steenkoolgebieden.

[9] Overeenkomstig artikel 9, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad.

[10] PB C 116 van 8.4.2020, blz. 1-3.

4. De kwaliteit en de doeltreffendheid van het openbaar bestuur en de voorspelbaarheid van de besluitvorming verbeteren, onder meer door de sociale partners er voldoende bij te betrekken.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad
De voorzitter